

Odprta polemika o meji na morju

Hrvaška v nobenem primeru ne izgubi

Če predlog kakršnega koli premika sedanje razmejitvene črte v korist Slovenije ali Hrvaške razglasimo za slovenske oziroma hrvaške ozemeljske zahteve do sosedu, potem to pomeni, da je državna meja že določena. In torej v celoti veljavna. Čemu potem arbitražu? V primeru tako absurdnega stališča je sploh ne bi potrebovali.

Dejstva so seveda drugačna. Slovensko-hrvaško državno mejo bo treba še določiti, kar pomeni, da bodo na nekaterih mestih potrebni povsem legalni manjši ali večji premiki obstoječe (ponekod tudi vsiljene) razmejitvene črte. Do nas je prišel Rehnov osnutek sporazuma za dokončno določitev meje, zatem je prišel še eden, ki se od prvega nekoliko razlikuje, in zelo verjetno obstaja še nekaj različic. Čeprav to, kakšna je uradna verzija, za zdaj vedo le posvečeni, poskušajmo že na sedanji začasni podlagi narediti nekaj sklepov.

Naloga omenjene arbitraže je, med drugim, določitev kopenske in morske meje, pri čemer bi kot izhodišče upoštevali stanje na dan 25. junija 1991. Lahko sicer ugibamo, ali določitev kopenske meje z izhodiščem na omenjeni dan pomeni razsojanje samo o spornih zaselkih ob Dragonji in takih ozemljih drugod ob slovensko-hrvaški meji, ali tudi o delu kopnega, po drugi svetovni vojni odvzetem piranski občini. Naj bo tako ali drugače, izhodiščni stik kopenske meje in morske obale je po Rehnovem predlogu, kot vse kaže, tam, kjer je junija 1991 slovensko-hrvaška republiška meja prišla z južnega brega Dragonje na južno obalo Piranskega zaliva, torej ustje te reke. Nikakor pa ne tam, kjer je bil stik najzahodnejše meje takratne piranske občine z morjem (Savudrija), kaj šele v najjužnejši točki nekdanje cone B Svobodnega tržaškega ozemlja (ustje Mirne).

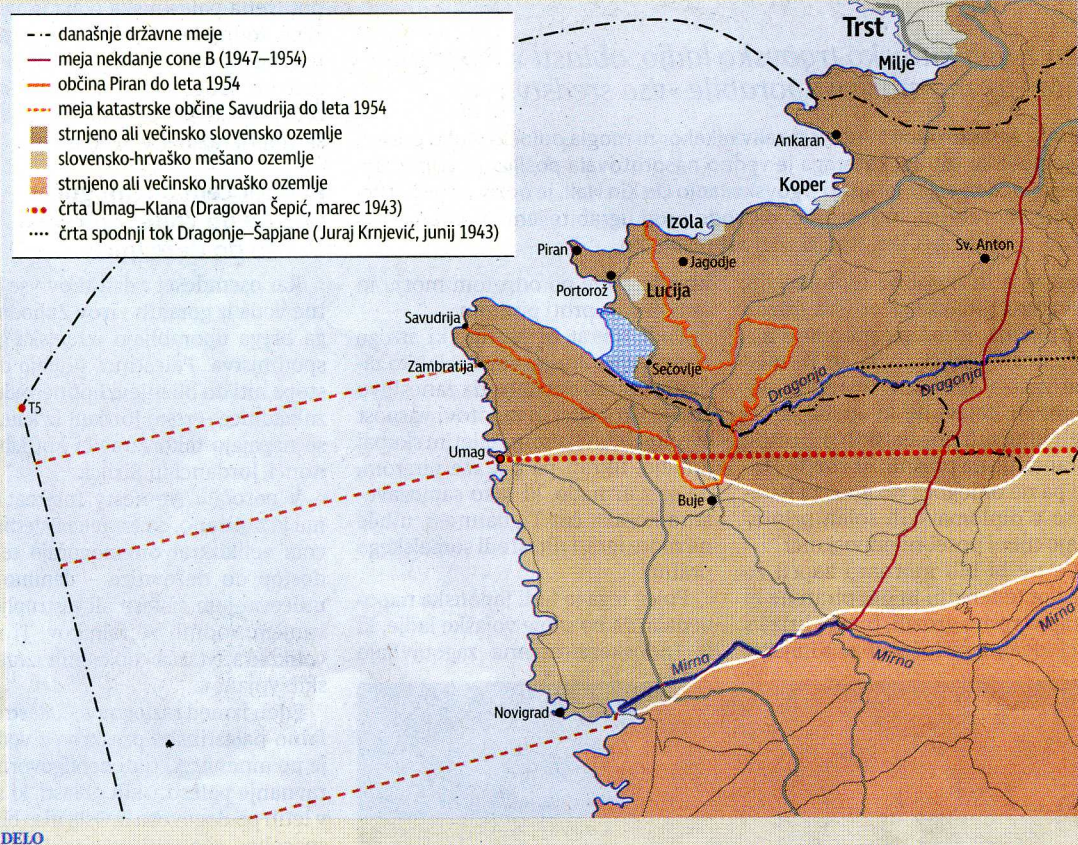
Kupovanje članstva v EU z ozemljem

Če bo rešitev spora izoblikovana in sprejeta na tej podlagi, se resnično »samo ohranja nekoliko poslabšano sedanje stanje«, s katerim sicer nismo zadovoljni, se pa da z njim za silo shajati. France Bučar ima prav. Čemu hiteti s sporazumom, »ki sedanje neugodno dejansko stanje spreminja v stanje, zaščiteno z mednarodnim pravom«? Že iz načela oportuniteti mu nima smisla dajati pravne podlage.

Gre zlasti za ozemlje med Savudrijo in Kaštelom, ki je prvič v zgodovini prišlo pod hrvaško upravo leta 1954, njegova severna meja pa je ves čas jugoslovanskega socializma tekla točno po južni obali Piranskega zaliva. Zdi se, da premier in zunanji minister na Gregorčičevi v Ljubljani izhajata iz domneve, da bi bila prepustitev še tako majhnega koščka Sloveniji za našo južno sosedo nekaj povsem nepredstavljivega. Pa je res tako? Uradni Zagreb resda že lep čas ponavlja, da članstva v Evropski uniji ne misli kupovati s hrvaškim ozemljem. Saj ni treba, »kupi« ga lahko z ozemljem piranske

Slovensko, mešano slovensko-hrvaško in hrvaško ozemlje na območju nekdanje cone B

na podlagi občevalnega jezika v prvi polovici 20. stoletja

občine! S prej omenjenimi 40 kvadratnimi kilometri (k. o. Kaštel in k. o. Savudrija), ilegalno in nelegitimno odvzetimi po drugi svetovni vojni.

To ni mogoče, trdijo nekateri, ker bi se Republika Hrvaška potem za toliko zmanjšala, tega pa ne bo nikoli sprejela. Spet zmoti. Čar je ravno v tem: naša južna soseda *summa summarum* ne bi izgubila niti centimetra ozemlja. Hrvaška se namreč širi še hitreje, kot se Slovenija krči: samo v obdobju 2002–2009 se je povečala za 52 kvadratnih kilometrov. Leta 2002 je namreč, kot so odkrili na slovenskem zunanjem ministrstvu, merila 56.542 (Državni zavod za statistiko RH, gl. Veliki atlas Hrvatske, Mozaik knjiga 2002), letos pa že 56.594 kvadratnih kilometrov (Misija RH pri EU; gradivo, razdeljeno 18. junija 2009).

Slovenija se ne more sklicevati na dejstvo, prav tako ponavlja uradni Zagreb, da je imela teritorialni dostop do odprtega morja v času Jugoslavije, saj je takrat tudi Hrvaška imela neposreden dostop do Avstrije, pa to še ne pomeni, da ga ima tudi zdaj, ko sta se državi osamosvojili. Izenačuje, skratka, dostop po morju z dostopom po kopnem. Naj izenačevanje te vrste potem velja še za območje določitve meje tam, kjer zdaj še ni, to je med spodnjim tokom Dragonje in morjem pred Piranskim zalivom. Človek se mora vprašati, od kod prepričanje nekaterih tudi tostran Kolpe, da mora slovensko-hrvaška državna meja na zahodu Istre, da se izogne obali, iti ravno po morju oziroma Piranskem zalivu, ne pa po kopnem južno od njega. Zakaj tega kot minimalne slovenske zahteve pri določitvi zahodnega konca meje v Istri ne bi postavila še Ljubljana?

Slovensko pomorsko dvorišče

Na kratko še o predlaganem kondominiju na morju. Ali pride v poštev? Kotčasna rešitev, uvedena pred vstopom Hrvaške v Evropsko unijo, vsekakor, a le če bi na jugu segal nekje do Umaga in se na zahodu v zadostni širini spajal z odprtim morjem. V njem bi bili državi deležni vseh pravic, ki jih imata zdaj vsaka v svojih teritorialnih vodah. Rešitev te vrste prostorsko zagotovo ne more biti omejena le na slovensko morsko dvorišče v Piranskem zalivu, tudi zato ne, ker lahko tovrstnečasnosti v praksi trajajo dolga desetletja.

Karta novejšegozgodovine je namenjena zlasti tistim, ki so se, rečeno v prisposodbi, že tako zagledali v drevo Piranskega zaliva, da sploh več ne vidijo gozda severozahodne Istre. Vir je zemljevid Jezikovne meje slovenskega ozemlja (Ilustrirani Slovenec, 17. oktober 1926), smo pa jezikovno mejo preverili še s karto Istra po narodnosti 1910 godine (Jadranski koledar, Zagreb 1936). Upoštevali smo tipkopisJadransko pitanje, v katerem hrvaški akademik iz Istre Dragovan Šepić ravno v prelomnem času druge svetovne vojne navaja, da Slovenci večinsko naseljujejo območje severno od črte med Umagom in Klano (vasjo nad Reko, v smeri proti Snežniku). Za primerjavo smo dodali še črto Dragonja–Šapjane, ki je na zahodu šla po reki vse do njenega izliva in je bodoči Hrvaški prvič v zgodovini priključila tudi Savudrijski rt.

Tomaz Švagelj